

การใช้หลักระบาดวิทยา ในการควบคุมโรคเอดส์

นพ. วิวัฒน์ โรจนพิทยากร

ศูนย์นโยบายและการจัดการสุขภาพ

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

ขอบข่ายงานระบาดวิทยาที่ใช้ในการควบคุมโรคเอดส์

1. การสอบสวนโรค (Outbreak investigation)
2. การเฝ้าระวังโรค (Epidemiological surveillance)
3. การวิจัยทางระบาดวิทยา (Epidemiological research)

ระบบเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาของการติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทย

1. ระบบเฝ้าระวังผู้ป่วยเอดส์โดยการรายงานโรค (รวมถึงความชุกชุมของโรคฉวยโอกาส)
2. ระบบเฝ้าระวังการติดเชื้อเอดส์ (sentinel surveillance)
3. ระบบเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอดส์ (ในนักเรียนมัธยม นักเรียนอาชีววะ ทหารเกณฑ์ หญิงบริการทางเพศ ประชากรทั่วไป)
4. ระบบเฝ้าระวังอุบัติการณ์การติดเชื้อเอดส์ (เพื่อคาดประมาณผู้ติดเชื้อรายใหม่)
5. ระบบเฝ้าระวังเชื้อเอดส์คือยา
6. ระบบเฝ้าระวังเด็กที่คลอดจากแม่ที่ติดเชื้อเอดส์ และ
7. ระบบเฝ้าระวังอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยาต้านไวรัส

ระบบเฝ้าระวังการติดเชื้อเอชไอวี มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนานกว่า 30 ปี

ปัจจุบันประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายต่างๆ คือ

1. กลุ่มหญิงที่มาฝากครรภ์
2. กลุ่มหญิงขายบริการทางเพศ บริการตรงและแฝง
3. กลุ่มผู้ติดยาเสพติดชนิดฉีด
4. กลุ่มชายที่มาตรวจกามโรค
5. กลุ่มโลหิตบริจาค
6. กลุ่มชาวประมง (ในจังหวัดติดทะเล)
5. กลุ่มแรงงานต่างชาติ (ในจังหวัดที่มีแรงงานต่างชาติอยู่มาก)
6. กลุ่มชายขายบริการทางเพศ (ในจังหวัดที่มีสถานบริการ)

การใช้ประโยชน์จากระบาดวิทยา ในการควบคุมโรคเอดส์

ในระยะที่โรคเอดส์เริ่มแพร่ระบาด ข้อมูลทางระบาดวิทยาทำให้ทราบว่า

1. แม้โรคเอดส์จะแพร่ระบาดได้หลายทาง แต่สำหรับประเทศไทย
หนทางแพร่ที่พบบ่อยที่สุดคือ การแพร่ทางเพศสัมพันธ์ (แบบรัก
ต่างเพศ)
2. ทำให้ทราบว่า กลุ่มประชากรหลักที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของ
โรคเอดส์ คือหญิงบริการทางเพศ

ข้อมูลทางระบาดวิทยาเกี่ยวกับแหล่งที่มาของกามโรคในชายที่ รับบริการตรวจรักษากามโรคในประเทศไทย พ.ศ. 2529-2533

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้ป่วยชาย	% ที่สัมผัสโรค จากหญิงบริการ
2529	239,704	97.5
2530	237,237	97.5
2531	217,266	96.7
2532	199,048	96.3
2533	125,379	96.1

แหล่งข้อมูล: กองกามโรค กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข

การใช้ประโยชน์จากระบาดวิทยา

การวิเคราะห์ทางระบาดวิทยา ทำให้ทราบว่า การ
ป้องกันการแพร่เชื้อเอดส์ระหว่างหญิงบริการทาง
เพศกับลูกค้า เป็นวิธีที่น่าจะมีประสิทธิผลสูงสุดใน
การป้องกันเอดส์ในกลุ่มหญิงบริการ ลูกค้า และ
ต่อไปยังประชากรทั่วไป

การใช้ประโยชน์จากระบาดวิทยา

การศึกษาวิจัยทางระบาดวิทยาทำให้รู้ว่า แนวทางการควบคุมโรคที่ระบุไว้ในตำรา (ที่ระบุว่า ต้องดำเนินการให้หญิงบริการตรวจร่างกายเป็นประจำ เพื่อค้นหาและรักษา) ไม่ได้ผล ไม่สามารถลดความชุกชุมของโรคได้ หญิงบริการที่รับการตรวจรักษาอย่างสม่ำเสมอก็ยังป่วยเป็นโรคอยู่เป็นประจำ

การใช้ประโยชน์จากระบาดวิทยา

ความรู้ทางระบาดวิทยาเกี่ยวกับลูกโซ่ของการติดเชื้อ (chain of disease transmission) ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า การป้องกันการแพร่เชื้อเอดส์ระหว่างหญิงบริการทางเพศกับลูกค้าให้ได้ผลต้องใช้วิธีการป้องกันทางกายภาพ คือการส่งเสริมการใช้ถุงยางอนามัย

การใช้ประโยชน์จากระบบวิชา

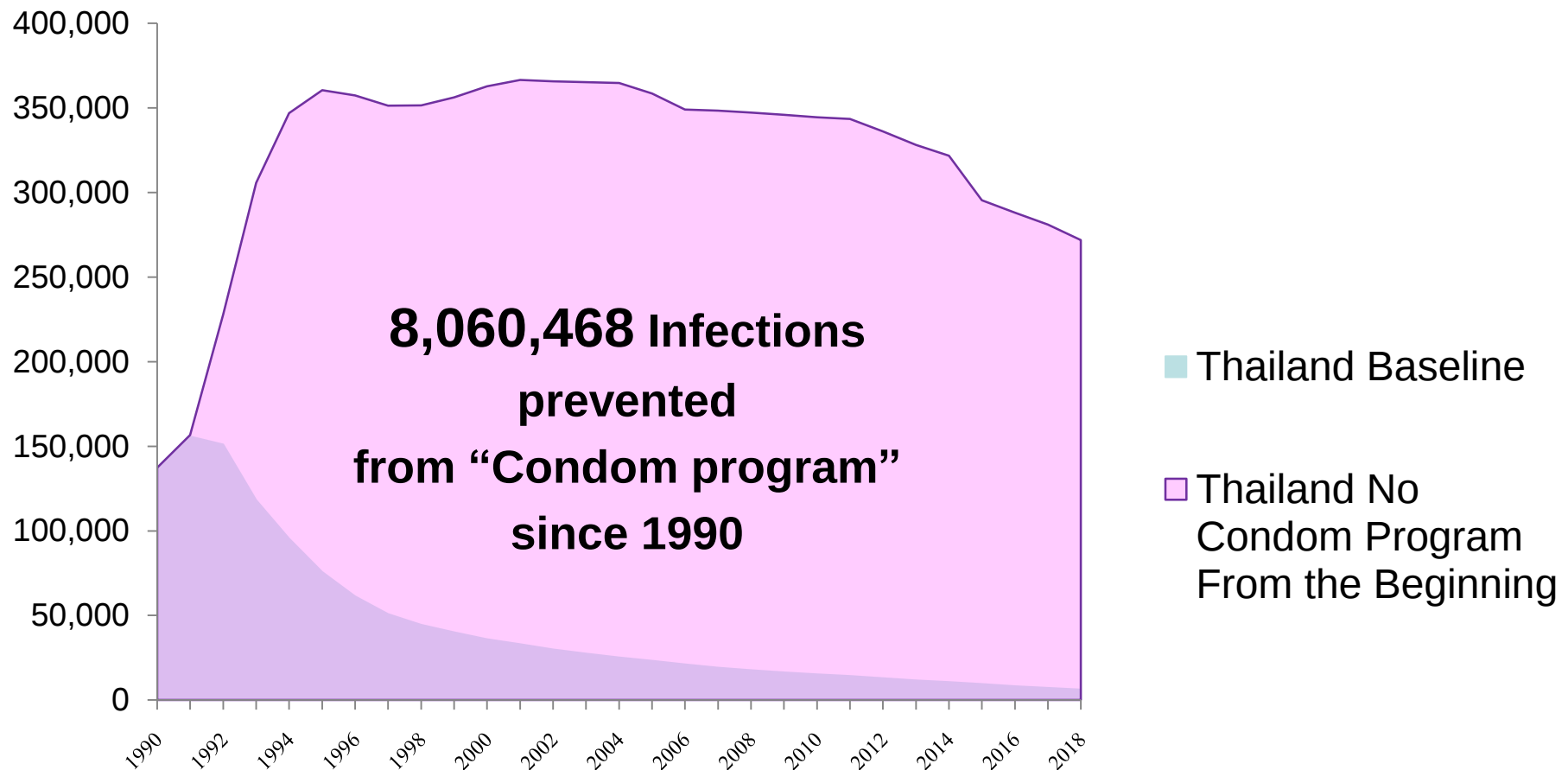
ความรู้ทางระบบวิชาเกี่ยวกับธรรมชาติของการ
ติดต่อและพฤติกรรมของผู้ที่เสี่ยงต่อการติดต่อ
(host) ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า วิธีการส่งเสริมการใช้
ถุงยางอนามัยให้ได้ผล ต้องใช้นวัตกรรมใหม่ คือ
โครงการถุงยางอนามัย 100%

โครงการอุ้งยางอนามัย คืออะไร?

โครงการอุ้งยางอนามัย 100% คือโครงการป้องกันเชื้อเอดส์ทางเพศสัมพันธ์ในประชาชนทั่วไปโดยการทำให้มีการใช้อุ้งยางอนามัยอย่างทั่วถึงระหว่างหญิงบริการกับลูกค้า มุ่งหวังให้มีระดับการใช้ในทุกครั้ง (100%) ที่มีการซื้อ-ขายบริการทางเพศ

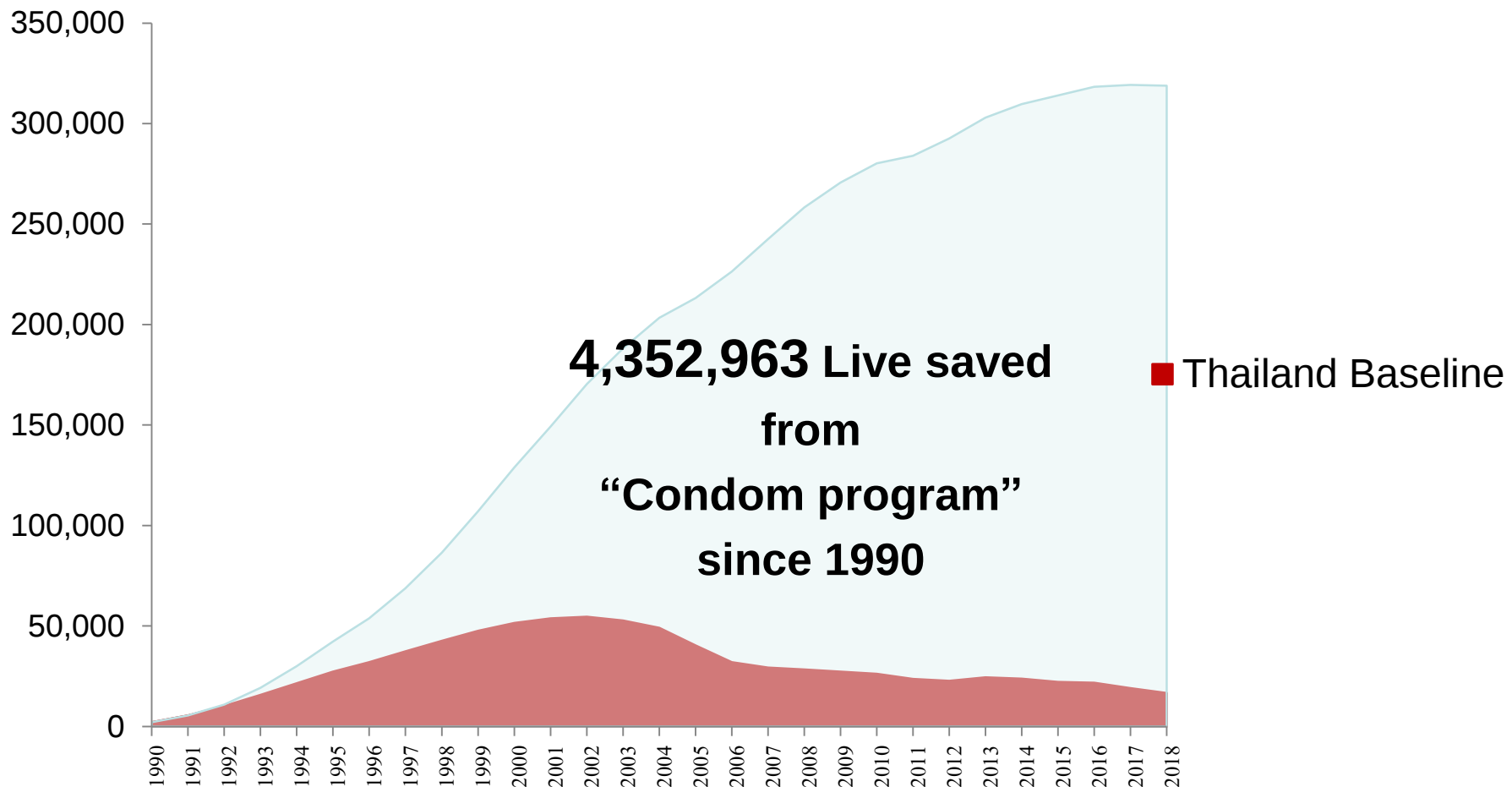
คุณประโยชน์ของโครงการถุงยางอนามัย 100%

จำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์รายใหม่ในประเทศไทย พ.ศ. 2533 - 2561

คุณประโยชน์ของโครงการถุงยางอนามัย 100%

จำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคเอดส์ในประเทศไทย พ.ศ. 2533 - 2561

Source: Thailand National Projection & Estimation Working Group, Bureau of Epidemiology, 7 May 2019

Future Impacts during 2019-2030 (12 years)

	Baseline condom used	Reduction of condom used due to budget cut			Increased condom used to 90%
		10% reduction	30% reduction	50% reduction	
Cumulative new infections 2019-2030 (12 years)	49,397	59,691	85,367	145,310	20,983
New infections increased in 12 years		10,294	35,970	95,913	
New infections prevented in 12 years					28,414
New infections in 2030	2,959	4,061	7,671	19,931	810

Source: Thailand National Projection & Estimation Working Group, Bureau of Epidemiology, 7 May 2019

Achieve Ending AIDS Target

ข้อมูลเพิ่มเติม
ติดต่อ....

นพ. วิวัฒน์ โรจนพิทยากร

ศูนย์นโยบายและการจัดการสุขภาพ

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

โทร. 0822243956 Email: wiwat.roj@mahidol.ac.th
wiwatroj@yahoo.com